

Ziraî itibar ve alım kooperatifleri hakkında ¹/₅₈₀ numaralı kanun lâiyhası ve Muhtelit Encümen mazbatası

T. C.

Başvekâlet

Muamelât Müdürlüğü

Şube 1

Sayı ⁶/₁₉₄₈

11-5-1929

B. M. M. Yüksek Reisliğine

İktisat Vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 8/5/1929 tarihli içtimaında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan ziraî itibar ve alım kooperatifleri kanun lâiyhası müstacelen müzakere edilmek üzere esbabı mucibesıyla birlikte takdim olunmuştur.

Muktazasının ifa ve neticesinin iş'arına müsaade buyrulmasını rica ederim efendim ,
Başvekil
İsmet

Ziraî kredi kooperatifleri kanunu esbabı mucibe lâiyhası

İtibarı ziraî meselesi on dokuzuncu asrın msfı ahirinde Avrupa iktisatçıların ve maliyecilerini ve Hükümet ricalini işgal eden ve ehemmiyetle tetkik edilen bir mevzu olmuştur. Ziraî istihsalâtı için çiftçi herkesten ziyade krediye muhtaçtır. Büyük itibar müesseseleri maddî ve sağlam aynı zamanda nakde her zaman kabili tahvil olan menkul ve gayri menkul teminat mukabilinde iş yaparlar. Bu müesseselerin müstakrizlerin şahsî evsaf ve kabiliyetlerine ve istihsal kudretlerine istinaden yaptıkları muamele pek azdır. Çiftçi sınıfının büyük bir ekseriyeti ise muhtaç olduğu kredinin istihsalı için kâfi derecede bir banka teminatı irae edemeyecek vaziyettedir.

Bu hal büyük itibar müesseseleri nezdinde mazharı itibar olamayan çiftçiyi para tedariki ıztırarı karşısında murabahacıların kucağına atılmak mecburiyetinde bırakır. İtibarı ziraînin tam ve hakikî surette taazzuv etmediği devirlerde murabahacılık çiftçinin istihsal kudretini ve dolayısıyla memleketin iktisadî bünyesini kemiren müthiş bir illet olmuştur. Memleketimizi yalnız ücra köşelerinin değil belki en feyyaz ve mamur istihsal mıntakalarının dahi az çok bu illetin tahribatından müteessir bir manzara arzettiğine esefle şahit olmaktayız. Her sanat ve meslek için olduğu gibi bilhassa çiftçilik hayatında dahi istihsal masrafının azlığı veya çokluğu bu sahadaki inkişafın en mühim müessirlerinden olduğuna şüphe yoktur. Murabahanın faaliyet sahası dahilindeki yerlerde para kirasının vasıl olduğu fahiş seviye zürrain istihsal hayatım akamete ve felce uğratak en korkunç bir amildir . Bu müşahede ve mülâhaza tesiri altında murabahaya karşı doğan mücadele azmı mileli mütemeddinde itibarı ziraînin tensikı ve ziraî sahada itibar müesseseleri vücuda getirilmesi düşüncelerinin uyanmasının başlıca saiki olmuştur ,

Çiftçinin murabahacılığın zulmünden kurtarılması ve mahsulünü müsait zamanda değer fiatile satabilmesi ve binnetice sai ve sermayesi mahsulünden hakkile istifade ve fennin ve tarakkıyatın icabatına göre toprağını islah ve maliyet fiyatını tenzil ve istihsalâtını tezyit edebilmesi çarelerini arayan iktisatçılar ve Hükümet ricali bu gayeyi ancak ziraî itibar sahasında

vücuda getirilecek mahallî teşküller ile vusulü görmüşlerdir.

Memleketimizde itibari zirai düşüncelerinin menşini her memlekette olduğu gibi mürabaha-
nın şiddetle hüküm süren bir devrini aramak lâzımdır. Merhum Mithat paşa da Ziraat Banka-
mızın ilk temel taşı olan menafi sandıklarının tesis ederken bu gayenin temini mülâhazasından
mülhem olmuştur. Filhakika mezkûr sandıkların teşekkülünün tesadüf ettiği devirde çiftçi muh-
taç olduğu parayı tedarik için senevi yüzde dokuz yüz raddesinde müthiş ve bi aman bir faiz
yükü altında ezilmekte idi, kredi müessesleri âmal ve mesai şahsiyenin kudretli bir muavini
ve hatta bazen şahsî teşebbüslerdeki muvaffakiyetin yeğâne âmilidir.

Kredinin bir müstakrız için düşünüldeği kadar nafi bir unsur olabilmesi hüsnü istimal
edilmesine ve mahalline masruf olmasına bağlı bir keyfiyettir. Bu hal kredinin zirai safhasında
dahi kuvvetle varittir.

Mahalline sarfedilmeyen krediler çiftçi için faide yerine bilakis zarar tevlit eder. İstihale
masruf olacak bir kredinin istihlâke sarfi netice itibarile çiftçiye fazla borç tahmil eder ki bu da
müstakrızın istihsal kabiliyetini azaltır.

Binaenaleyh itibarı ziraatın tensiki ne kadar ehemmiyetli bir mesele ise tevzi olunacak kredinin
çiftçiye istihsal kabiliyeti verecek zirai işlerde kullanılıp kullanılmadığını yakından takip ve
murakabesi aynı derecede hayati ehemmiyeti haizdir. İtibar müessesesinden uzak bir yerde yaşa-
yan bir köylünün vaziyetini ve istihsal ettiği krediyi müsmir bir tarzda istimal edip etmediğini
daima bir murakabe altında bulundurmamak en sıkı bir banka disiplinin bile temin edemeyeceği
müshkül bir iş olduğuna şüphe oytur.

Bu sahadaki en müessir murakabe çiftçinin vaziyet ve faaliyeti ile yakından alâkadar olan
mahallî bir teşekkül ile başarılabilir. Bu izahata göre zirai kredilerin memleketin ihtiyacına
en uygun sistemi çiftçinin muavenet ve kefaleti müteakabile esası üzerinde birleşerek müşterek
ihtiyaçlarını istifa eylemeleri şeklindedir. Bu sayede zürrain şahsî ve malî vaziyetine göre pek
mahdut olacak olan itibar derecesi tevsi ve verilen itibarın mahalline masruf olması ciheti de
temin edilmiş olur. Çünkü her hangi bir itibar müessesesine müracaat eden çiftçi
taahhüdünü mukabilinde şahsî ne kadar sağlam teminat verirse versin kendi arzu ve ihtiyari
haricindeki zarar ve ziyan ihtimallerini bertaraf edebilecek mahiyette o müesseseye katı
bir emniyet ve itimat telkin edemez. Bu suretle bankalardan ferden muavenet görmeyecek olan
zürrain kendi aralarında mütesanit bir birlik teşkil ederek bunun tevlit edeceği müşterek kudret
ve teminat ianesile mühtaç oldukları parayı tedarik eylemeleri mümkün olduğu gibi şirkete
dahil olan ve yekdiğerini ef'al ve harekâtından mes'ul bulunan âzanın müteakabilen yekdiğerini
murakabe etmekte menfaattar olmaları da tabiidir.

Âzasının mütesanit kefaletine istinaden işe girişecek olan bu gibi teşekküllerin hedefi tohum,
gübre, alât, makine ve hayvan mübayaası için ihtiyar edilen masraflar ile rencber ve amele
ücretlerinin teminine matuf olacağı cihetle kredi vadelerinin kısalığı ve ikraz olunan mebalığın
cüziyeti itibari ziraatın en esaslı farikalarından bulunmaktadır.

(İnşaat ve tesisat, teşcir, teybis, irva ve iska gibi uzun senelere taksim edilen taksitler ile
itfasi mümkün olabilen ve büyük sermayelere ihtiyaç gösteren ameliyatı cesimenin müstelzim
olduğu masraflar, bittabi itibarizirai mefhumunu ve zirai kredi teşekküllerince takip olunması
lâzım gelen maksadın haricindedir.)

Zirai kredilerin bu vasfı mütemayizi sermayei mevcudenin seyyaliyetini temin ve hariçten
kredi tedarikini teshil eylemek noktasından bahsi geçen teşekküller için başlıca muvaffakiyet
amillerindedir.

Çiftçinin iktisadi ve içtimaî vaziyetinin çarei islâhını bu teşekküllerin taammüm ve
inkışafında bulan mütemeddin milletler Kooperatif namı umumisi altında bu teşekküllerin
memleketlerinde teessüs ve inkışafına bütün kuvvetleriyle hasrı mesai eylemişlerdir.

Bu memleketlerde meydana gelen zirai kooperatifler hali hazırda çiftçinin kredi ihtiyacın-
dan maada diğer sahalardaki muamele ve ihtiyaçlarını da temin etmektedir. Ezcümle zürrain
istihallerine hadim mevat ve malzemei ziraiyeyi ucuz ve müsait şeraitle tedarik eden alim kooperatifi

ve istihsalâtı ziraiyeye münasip mahreçler bulmağa ve bunları değer fiatla satmağa tavassut eden satış kooperatifleri ve nihayet istihsalâklarine yarayan eşyayı muhtelifeyi ucuz fiatla mübayaa ve tevzi eden istihsalâk kooperatifleri de mevcuttur.

Teşekkülâtı iktisadiyede ki farklardan veya sevaiki tarihiyeden dolayı muhtelif memleketlerde ki kooperatiflerin teşkilâtında muhtelif esasların hakim blunması tabiidir.

Komşu memleketlerden Bulgarıstanda; ondukuzuncu asrın mısı ahirinde ilk defa teessüs eden kooperatifler ticaret kanununun ahkâmı umumiyesine tabi tutulduğundan ahkâmı mezkûrenin matlup olan gaye ve inkişafı temin edemediği görülerek zirai kooperatifler için 1907 tarihli kooperatifler kanunu ile hususî ahkâmı vazedilmiştir. Bu kanun Bulgaristan zirai kooperatiflerinin murakabe ve himayesini Ziraat Bankasına vermiş iken 1910 tarihinde neşredilen diğer bir kanun ile kooperatif şirketleri merkez bankası ihdas edilerek bu kanun ile zirai kooperatiflerde dahil olduğu gibi bilumum kooperatifler ve ahali bankalarının idaresi işbu müesseseye devr olunmuştur. Mahza bu şekildeki irtibatın zirai kooperatifler için faideli olmadığı anlaşıl原因 olarak 1921 senesinden itibaren bir kanunu mahsus ile zirai kooperatiflerin yine ziraat bankasının murakabe ve idaresine vaz'ı zarureti hasıl olmuştur .

Romanyada : Kooperatif muameleleri için bin sekiz yüz doksan tarihine kadar münhasıran Romanya kanunu medenisi cari olmuştur. Bu tarihte kooperatifler hakkında ticaret kanununa bazı hususî ahkâm ilâve edilmiş ise de hakikî kooperatif prensiplerinden ilham almayan işbu ahkâmı kanuniye bu teşekküllerin inkişafını temin edememiştir.

Romanyada hakikî kooperatifler bin dokuz yüz üç tarihli ahali bankaları tesmiye olunan itibarı zirai kooperatifleri kanunu ile meydana gelmiştir.

Kooperatif teşkilâtı ile mekanizmasını ahkâmı mahsusaya rapteden işbu kanun bin dokuz yüz on altı tarihine kadar muhtelif senelerde tadilâta uğramış olmakla beraber Romanyadaki zirai kooperatiflerin temel taşını teşkil eder.

Bin dokuz yüz üç tarihli ahali bankaları kanunu yalnız kredi kooperatiflerine mahsus idi.

Kooperatiflerin diğer neveleri bilahara teşekkül ve inkişaf ettiğinden bin dokuz yüz beş tarihinde neşrolunan bir kanun, bin dokuz yüz üç tarihli kanun ahkâmını kredi kooperatiflerinden gayrisına da teşmil eylemiştir.

Macaristanda kooperatifler hakkında iptida ticaret kanununa dercedilen ahkâm bin sekiz yüz doksan sekiz ve bin dokuz yüz yirmi tarihlerinde neşredilen kredi kooperatifleri kanunlarıyla tadil edilmiştir.

Fransada : İtibarı zirai meselesi ile ilk defa bin sekiz yüz doksan dört tarihinde iştigale başlamış ve zirai kooperatiflik tarihi mezkûrda parlamentoya kabul ettirilen bir kanun ile tedvin edilmişti. Bu kanun muhtelif tarihlerde tadil ve islah edilmiştir. Elyevm Fransada müteakabil itibarı zirai teşkilâtı bin dokuz yüz yirmi tarihli kanunun vazettiği prensipler ile idare edilmektedir. Bu kanun dahi müruru zaman ile görülen lüzum ve ihtiyaç üzerine bin dokuz yüz yirmi iki, bin dokuz yüz yirmi üç, bin dokuz yüz yirmi altı senelerinde muhtelif tadillere uğramıştır.

Bu dört memleket hakkında muhtasaran verilen malûmat gösteriyor ki kooperatif şirketleri mahiyeti hususiyeleri icabı olarak teşekküllerinin teşviki ve inkişaflarının teshili için ahkâmı mahsusaya tabi olmalarında mecburiyeti katiye vardır.

Memleketimizde zirai itibar kooperatifleri hakkında ilk defa 22 nisan 340 tarihinde itibarı zirai birlikleri kanunu neşredilmiştir .

Bu kanundan evvel 13 mart 329 tarihli idarei umumiye vilâyat kanununda vilâyata ait hidematı mahalliyeye meyamında zirai teavün şirketlerinin de tesisi hakkında bir kayda tesadüf edilmektedir . Ancak kanunda mevzuubahsolan şirketlerin takip edecekleri maksatlar ile sureti teşekkülleri ve sermayeleri ve şerikleri hukuk ve vezaifi müteakabileleri izah edilmemiş olduğundan mezkûr kaydı kanunî mühmel kalmıştır. 926 senesinde mevkii tatbika konulan ticaret kanununun kooperatifler hakkındaki faslı mahsusı ise alelumum kooperatiflere şamil bulunmaktadır . Yeknasak ve muntazam teşkilâta tabi olması lâzım gelen zirai kooperatiflerin ihtiyaç ve inkişafını temin edecek vaziyette olmayan işbu ahkâmın neşredilmesine rağmen zirai kooperatifler

teşkilât ve muamelâtına ait kanuna dokunulmamıştır. İtibarı ziraî birlikleri kanununda birliklerin teşekkülü etrafında ümit edilen gaye ve neticeyi vermediği dört beş senedenberi yapılan tecrubelerle müşahede olunmuştur .

Kanunun bazı ahkâmının bu hususta manialar ihdas eylediği teslim edilmekle beraber birliklerin teşekkülüne en ziyade teşebbüs edilen mahallerden biri olan İzmir vilayetince birliklerin inkişafına mani telakki olunan gayri mahdut ve müteselsil mesuliyet kaydinin kanundan alelîtlak hazfi kooperatificilik esası ile kabili telif görülmemiştir.

Gavri mahdut mesuliyet, bilhassa küçük çiftçiye yardım etmek üzere teşekkül eden köy kooperatiflerinin mebnayı aslisidir. Bu teşekküller menba ve kuvvetini iştirak ve tesanüitten alarak bu sayede bir nüessesei itibariye nezdinde kredi bulmağa kâfi bir kudret iktisap edeceğine nazaran bu esas köy itibar kooperatiflerinin enmühim vasıflasından biri olmak lazim gelir. Gayri mahdut mesuliyetin sermayeleri kuvvetli olmyan köy itibar kooperatiflerinde hariçten kolaylıkla kredi bulmağı temineden bir âmil olarak kabulü zarurî olmakla beraber Şehir ve Kasabalardaki kooperatiflerin âzası daha münevver ve teşkilât ve idareleri daha muntazam olabileceğinden kredi tedariki hususunda daha ziyade müsait bir vaziyette bulunan bu mahallerdeki kooperatifler için icabına göre gayri mahdut mesuliyetin terkile her ortak için iştirâk hissesinin muayyen emsali nisbetinde mahdut mesuliyet esasının tatbiki mümkün bulunmaktadır. Mahallî teşekküllere dahil olacak âzamn mesuliyetlerinin şekil ve derecesine temas eden işbu mülâhazadan sonra itibarı ziraî birliklerinin inkişafına tesir eden asıl manialar berveçiziyir arz olunur.

Birliklerin teşkili için köy ekseriyet halkının muvafakatının istihsaline dair olan kaydi kanunî bu hususda haizi tesir görülmüştür. Köyün zenginleri esasen kâfi teminat icrasiyle muhtaç oldukları krediyi bankalardan her zaman istihsal edebileceklerinden bu sınıf çiftçinin fakir köylünün taahhüdatından mütevellit mesuliyetlere iştiraki icap eden ettiren bu teşekküle girmek istemeyecekleri tabiidir. Bundan maada kredi ihtiyacı için de çırpınan fakir köylüyü insafsızca istismar eden bu zengin zümrenin çiftçiye kredi temin edecek bir teşekkül ile karşılaşmaları menfaatlarını da ihlâl edeceğinden kooperatif teşkiline ön ayak olacakların teşebbüslerine mani olmaya çalışacakları da ayırcı şayanı kayittir. Binaenaleyh kooperatiflerin teşkili ve taammümünü teshil için ekseriyetin muvafakati kaydının bertaraf edilmesi zarurî bulunmaktadır.

2 - Birliklerin gayri kabili tahsil matlubatının âzanın itibarı nisbetinde tevzian itifası lâzım geleceğine dair mevzuubahs kanunun altıncı maddesinde müsarrah olan hüküm birliklerin taammümüne mani olmaktan hali kalmamıştır. Müteselsil ve gayri mahdut mesuliyetin bu şekilde telakkisi teşekküle dahil olmak isteyenleri bihakkın ihtiraza sevk etmektedir. Kefaleti müteselsile ve mes'uliyeti gayri mahdude prensibi ortaklara yapılacak ikraz muamelelerinde medyundan başkaca lüzumunda kenei aralarından bir veya iki kefil alınmasına mani değildir.

Müteselsil mes'uliyetin bu şekilde tatbiki tahsil edilemeyen matlubatın evvel emirde medyunlarla kefillerinden aranılmasını ve bu suretle istifayı matlup edilemediği taktirde âzayı saireye müracaat edilmesini icap ettireceğinden ortaklar için daha ziyade itminan bahşolacak ve binnetice teşekküllerin kolaylıkla teessüsüne hizmet edecektir.

3 - İtibarı ziraî bilikleri kanununun mühtacı islâh olan diğer bir noktasını da birliklere muhtelif mahiyette muamele sahası tayin edilmesinide aramak lâzımdır. Mezkûr kanun itibar taktiridir, kredi küşadı gibi itibar kooperatiflerine ait vazifelerden maada mevaddı iptidaiye, alât ve edevat veya ziraatta istihlâk edilecek eşya tedarik ve iştirası gibi mubayaa kooperatiflerinin ve mahsulat ve mamulâtı ziraiyenin muhafaza ve fûruhtu gibi satış kooperatiflerinin yaptıkları işleri dahi biliklere tahmil etmiştir. Halbuki bu gibi teşekküllerin memleketin teşkilâtı içtimaiye ve iktisadiyesi arasında faydeli bir unsur olabilmesi için her birinin mevzuu iştiğalini muayyen bir çerçeve dahilinde tahdit eylemek icabeder. Ortaklarına kredi temin edecek bir teşekkülün mübayaa ve satış muameleleriyle iştiğali birliklerin basit olması lazım gelen teşkilât mekanimasını ilğlâk eylemek itibarıyla mahzurludur.

Arz olunan bu mütaleata binaen itibarı ziraî birlikleri kanununda ziraî kooperatiflerinin hayat ve inkişafına mani olan kayıtların izalesile işbu teşekkülleri yaratacak ve yaşatacak yeni bir

kanunun tedvini lüzumlu görülmüş ve ziraî kredi kooperatifler kanunu namı altında yeni bir proje kaleme alınmıştır. Bu projenin tanziminde itibari ziraî birlikleri kanununun tatbikatındaki tecrübelerden ve diğer memleketlerin bu vadideki mesai ve faaliyetleri netayici hakkındaki tetkiklerden istifade olunarak ahkâmı mevzuanın teşkilâtı içtimaiye ve iktisadiyemizin hakiki icaplarına tevafuk eylemesine itina edilmiştir.

Teklif olunan işbu kanuna yalnız ziraî sahada kredi işleriyle iştiğal edilecek olan kooperatifler ithal edilmiştir. Diğer maksatları fakip edecek kooperatiflerin serbest bir surette teşekkülleri daha faydeli olacağı mülahazasile işbu kanunun hükmü haricinde bırakılması esası muvafık görülmüştür.

Hey'eti umumiyesi hakkında bervçhi balâ arzı malûmat olunan projenin ihtiva eylediği maddeler esbabı mucibesile beraber atıye dercedilmiştir.

T. B. M. M.

Muhtelit Encümen

Karar № 1

Esas № $\frac{1}{480}$

25/V/1929

Muhtelit Encümen mazbatası

YÜKSEK REİSLİĞE

Encümenimize havale buyurulan $\frac{1}{480}$ numaralı ziraî kredi kooperatifleri hakkındaki kanun lâyihası İktisat vekili Rahmi beyefendile Ziraat bankası müdürü umumisi Şükrü bey dahi hazır oldukları halde encümenimizde tetkik ve müzakere edildi.

Memlekette ziraî istihsalâtın tezyidi krediye muhtaç olan çiftçiye evvelâ murabahacıların istisafı elinden kurtarmakla mümkün olacaktır.

Çiftçinin en müsait zamanda değer fiatile satabilmesi ve binnetice sây ve sermayesinden istifade etmesi şimdiye kadar istihsal hayatım akamete uğratan fahiş kârı kendilerine şiar edilen murabahacılardan kurtarmakla mümkündür.

Çiftçi sınıfının büyük bir ekseriyeti banka teminatlarına malik olmadıklarından dolayı müesses bankalardan istifade edememektedirler.

Çiftçiye istihsal hayatında en lâzım olan krediyi temin ancak ziraî itibar sahasında vücade getirilecek mahallî teşekküllerle mümkündür.

Pek çok hususî ahkâm ve takayyüde ve başkaca nezareti mütemadiye altında bulunmasına lüzum görülen bu mahallî teşekkülleri mer'i kavanin akkâmı umumiyesile kabili husul görme - mekten dolayı işbu kanun teklif edilmiş ve bu itibarla olan zaruret takdir edilerek kanunun heyeti umumiyesi kabul edilmiştir.

Birinci maddede ki (yüz hane ve nüfusu beş yüzden aşağı olmyan) kaydı adet ve nüfus miktarının tenziline dair bazı mütalaata sebep olmuş küçük köylerin birleşmesi esas kabul edildiğine ve teşekkülün matlup hizmeti ifaya kadir olması vücuduna binaen fıkra aynen kabul edilmiştir.

Yine birinci maddedeki köy kooperatiflerinin gayri mahdut ve müteselsil mesuliyetleri kasaba şehir kooperatiflerinin mahdut ve gayri mahdut mesuliyetli olacağına dair olan fıkrası bazı mübahasat ve bütün kooperatiflerin mahdut meuliyetile olmasına mütedair mütalâat dermeyan edilmiş ancak yekdiğerine şehir ve kasabalıdan iyi tanıyan köylerde kooperatiflerin muvafakiyeti, lâzım olduğu kadar kredi temin edebilmeleri ancak mesuliyetlerinin gayri mahdut olmasile mümkün görülmüş ve kooperatif teşkilatı temin etmek üzere mevkii meriyette bulunan itibari ziraî birlikleri kanununun dahi gayri mahdut mesuliyet esasını kabul etmiş olmadığından köylerde Aavrupayı şarkının bazı memleketlerinde olduğu gibi gayri mahdut mesuliyet şehir ve kasabalarda tatbik kabiliyetini artırmak için mahdut ve gayri mahdut mesuliyet esası encümence dahi tasvipaedilerek madde aynen kabul edilmiştir.

İkinci madde - memleket dahilinde teşekkül edecek bütün kooperatiflerin bir usul ve ahkâma tabi olmaları mucibi muhassenat olacağından kabul edilmiş; ancak Ziraat Bankasının teklifatını İktisat Vekâletine yapa gelmekte olduğu nazara alınarak bu cihete maddede işaret olunmuştur.

İkinci maddeye kooperatiflerin teşekkülü ka'isinin birinci maddede işaret edildiği veçhile Ziraat Bankasının tasdik ve İktisat Vekâletinin tasvibine mütevakkif olduğu sarahaten dercedilmiş (köylerde otuz kasaba ve şehirlerde altmış âza tarafından) kaydı elyevm mevkiî tatbikte olan ziraî itibar birlikleri kanunu ekseriyetin talebini mecburî bulundurduğundan tatbik edilmediği anlaşılmasından daha az adedin dahi bir kısım ziraî bazı haklardan tahdit edeceğinden mahzurlu görülmüş bu sebeple Hükûmetin teklifi kabul edilmiştir.

Dördüncü maddede muharrer (Kooperatife medyun olan ortağın her nevi mahsulünün borcun edasına kadar merhun hükmünde olması) hususu bir çok mütaleata sebebiyet vermiş ve filhakika zürrain malini alacak olan hüsnü niyet sahibi üçüncü şahısların ızrarı, kimin kooperatife ne derece medyun olduğunu bilemeyen piyasaya ademi emniyet hasıl etnesi binnetice mal (yedi mürtehin) teslim edilmeden rehniyet mümkün olmadığı nazara alınarak rehin hususu reddedilmiş ancak kooperatiflerin baka ve devamile kendilerinden muntazır faide istihsali kooperatif borcunun hususiyetini zarurî kıldığından kooperatif borçlarının imtiyazlı matlubattan olduğu maddeye derçedilmiş borcunu hüsnü niyetle ifa etmiyenlere tazminan dahi vazedilmiştir.

Beşinci maddeden onuncu maddeye kadar ahkâm tabii görülmüş ve kabul edilmiş kooperatifler matlûbunun şekli tahsili hakkındaki onuncu madde müzakere edilerek bu hususta bazı ahkâmı hususiye konulması zarurî görülmekle beraber bizzat icraya tevessülleri muvafık görülmediğinden talepleri üzerine tahsili emval kanununa tevfikan tahsil edileceği tasrih edilmiş Ziraat Bankasına devri halinde dahi hâlen bankanın haiz olduğu salâhiyet tekrar edilmek suretile madde kabul edilmiştir.

Kredi kooperatifinin sahasını tesbit eden 11 inci madde bu teşekküllerin ne gibi ihtiyaçlarla mücadele edeceğini tespit itibarile faideli görülmüş maddeye bir kelime ve bütün ortakların cümlesinin az çok kooperatifte istifadelerini temin zımınında bir fıkra ilave edilerek madde kabul edilmiştir.

On ikinci madde — Faiz miktarını tayin ettiğinden on üçüncü madde ihtiyatî ve lâzım bir tetbir olduğundan kabul edilmiştir.

On dördüncü madde — Kooperatifleri yaşatacak en kuvvetli bir unsur olan ihtiyat sermayesini zikretmekte ve son fıkrasıyla da devamı şirketi teşvik eylemekte bulunduğundan kabul edilmiş on beşinci madde teşekküllerin fena gitmesinin büyük sebebinin teşkil eden maarife boğulmaktan kooperatifi siyanet ettiğinden muvafık bulunmuştur.

On altıncı madde lazım olduğu veçhile kooperatif ortakları mesuliyeti maliyeleri için hususî bir müruru zaman kabul etmiştir.

On yedinci madde — Borçlu ortakların emvali gayri menkullerine müraceat teşkili vazihan tespit edilmiş kooperatife teferruğ halinde ortaklarını topraktan mahrum etmemek için bir senelik bir intizarı muvafık görülmüştür.

On sekizinci madde — Ahvali fevkalâde de tecili matluptan bahsetmektedir.

On dokuzuncu madde — İleride teessüs edecek kooperatif birlikleri ile kooperatiflerin mahdut mesuliyetli şirketlerle nasıl ve ne miktarda hissedar olabileceklerini tespit etmektedir.

Yirminci madde — Kooperatiflerin teşkilini teşvik edecek olan muafiyata aittir. Kanun muhasiren kredi kooperatiflerine ait olduğundan zarurî teferruğlardan başka emvali gayri menkuleye sahip bulunmaları lüzumsuz olacağına göre emvali gayri menkule muafiyeti ref edilmiş ve aksanı sairesi hükûmetin teklifi veçhile kabul olunmuştur .

Yirmi birinci madde — Kooperatiflerin ana bankası vazifesini de ifa edecek olan Ziraat bankasına bu vazifeyi ifa ettikçe müraselâtı nakliye posta ücretinden muafiyeti mütezammındır. Kezalik hükûmetin teklifi aynen kabul edilmiştir.

Yirmi ikinci madde — itibarî zirraî birlikleri kanununun ilgasını yirmi üçüncü madde icrayı

ahkâmına Heyeti vekilenin memur olduğunu tespit etmekte yirmi dördüncü madde ile de neşri tarihinden itibaren meri olduğu kaydedilmiş olmağla müstacelen ve tercihan müzakeresini arz ve berayı tasdik Heyeti umumiyeye takdim kılındı.

Âza	Âza	Âza	Âza	Kâ.	M. M.	Muhtelit encümen R.
Antalya	Konya	Erzurum	Yozgat	Antalya	Konya	Konya
<i>Rasih</i>	<i>K. Hüsnü</i>	<i>H. Aziz</i>	<i>A Hamdi</i>		<i>T. Fikret</i>	<i>Musa Kazım</i>

Hükümetin teklifi

Ziraat kredi kooperatifleri konunu lâiyhası

MADDE 1 — Kanunu mahsus mucibince şahsiyeti hükmiyeyi haiz olan ve yüz haneden ve nüfusu beşyüzden aşağı olmıyan bir veya bir kaç böyle kasaba ve şehir çiftçileri ve mahsulâtı ziraiye müstahsılları veya bunların teşkil ettikleri hükmi şahıslar ve cemiyetler münhasıran işbu kanun ahkâmına tabi olmak ve şahsiyeti hükmiyeyi haiz bulunmak suretile köylerde gayri mahdut ve müteselsil mesuliyetli ve şehir ve kasabalarda gayri mahdut veya ortaklık hissesinin beş misline kadar mahdut ve müteselsil mesuliyetli olmak ve yahut bu iki şekil mezcedilmek suretile en büyük mülkiye memurunun göstereceği mahallerde Ziraat Bankasının muvafakati ve İktisat Vekâletinin tasvibile Ziraat kredi kooperatifleri teşkil edebilirler.

MADDE 2 — Kredi kooperatiflerinin tesis, tescil, idare, salâhiyet, kârın nisbet ve sureti tevzii, mürakaba ve tasfiye işleri, ortakların hakları ve borçları nümunesi Ziraat bankasınca izhar ve Heyeti vekilece bir defaya mahsus olmak üzere evelden tasdik olunacak formül dairesinde tanzim olunan esas mukavelenamesile tesbit olunur. Ledelicap işbu mukavele nümunesinde münderiç şerait ve ahkâmın tadil ve tebdili Ziraat Bânkasının teklifi üzerine Heyeti vekilece icra olunur.

MADDE 3 — Kredi kooperatifleri köylerde lâakal otuz, kasaba ve şehirlerde altmış âza tarafından ikinci maddede yazılı formül dairesindeki esas mukavelenamenin imza ve tescilini müteakip resmen teşekkül etmiş addolunur.

Muhtelit Encümenin tadil

Zirraat kuredi kooperatifler kanunu

MADDE 1 — Kanun şahsiyeti hükmiyeyi haiz olan ve yüz haneden ve nüfusu beş yüzden aşağı olmıyan bir ve ya bir kaç köyle kasaba ve şehir çiftçileri ve mahsulâtı ziraiye müstahsılları münharıran işbu kanun ahkâmına tabi olmak ve şahsiyeti hükmiyeyi haiz bulunmak suretile köylerde gayri mahdut ve müteselsil mesuliyetli ve şehir ve kasabalarda gayri mahdut veya ortaklık hissesinin beş misline kadar mahdut ve müteselsil mesuliyetli olmak veyahut bu iki şekli mezcedilmek suretile en büyük mülkiye memurunun göstereceği mahallerde ve Ziraat Bankasının muvafakati ve İktisat Vekâletinin tasvibile ziraat kiredi kooperatifleri teşkil edebilirler.

MADDE 2 — Kredi kooperatiflerinin tesis, tescil, idare, salâhiyet, kârın nisbet ve sureti tevzii, mürakaba ve tasfiye işleri, ortakların hakları ve borçları nümunesi Ziraat Bankasınca izhar ve İktisat Vekâletince tasvip ve Heyeti Vekilece bir defaya mahsus olmak üzere evelden tasdik olunacak formül dairesinde tanzim olunan esas mukavelenamesile tespit olunur. Ledelicap işbu mukavele numunesinde münderiç şerait ve ahkâmın tadil ve tebdili kezalik Heyeti Vekilece icra olunur.

MADDE 3 — Kredi Kooperatifleri köylerde laakel otuz, kasaba ve şehirlerde altmış âza tarafından ikinci maddede yazılı formül dairesindeki esas mukavelenamenin imza ve tescilini ve Ziraat Bankasının muvafakat ve İktisat vekâletinin tasvibile resmen teşekkül etmiş addolunur.

MADDE 4 — Kredi kooperatifine medyun olan ortakların her nevi mahsulleri borcun edasına kadar kooperatife merhun hükmündedir. Zirai kredi kooperatiflerine dahil bulunan ortakların iştirak hisselerile bunlara verilecek faiz veya temettüleri âzanın harice olan borçlarına mukabil haciz ve fûruht edilemediği gibi hiç bir suretle ahara da terhin edilmez. Bu hisseler dahi kooperatife merhun hükmündedir.

MADDE 5 — Bir ortağın istifa veya ihracı halinde kooperatife olan borçları muacceliyet kesbeder .

MADDE 6 — İhraç edilen veya beş sene ortaklık yapmadan evvel esbabı mücbire tahtında naklimekân ıstırasında kalmaksızın istifa eden ortakların tediye ettikleri duhuliyeler , hisseler ve bundan mütevellit menafi kendilerine iade edilmez ve şirketin ihtiyat sermayesine ilâve olunur .

Beş seneden fazla ortaklık yaptıktan sonra kredi kooperatiflerinden her ne sebeple olursa olsun istifa eden ortaklara yalnız tediye ettikleri hisse miktarları iade olunur .

MADDE 7 — Kredi kooperatifleri idare ve mürakabe heyetleriyle diğer memurlarından zimmet, ihtilâs, vazifelerini sui istimal ve sirkat gibi ef'ali irtikâp edenler; rapor, zabıtname, bilançolarda ve hesabâtı sairede, defatir ve kuyudatta ve istikraz talepnamelerinde gayri sahih malumat itasile hakidati ketmedenler ve işbu kanun ve esas mukavele ahkâmına riayet etmiyenler Devlet memurları hakkında tatbik olunan cezalarla tecziye olunurlar.

MADDE 8 — İşbu kanun ahkâmına tevfi kan teşekkül edecek kredi kooperatifleri, tediye kabiliyetleri dahilinde yalnız ziraat bankasından istikraz aktedebilirler.

MADDE 9 — Zirai kredi kooperatifleri ziraat bankasının teftiş ve mürakabesi altındadırlar.

MADDE 4 — Kooperatife medyun olan ortaklar mahsullerini kooperatifin müsadelerini almadan satamazlar.

Borçlu ortağın malî vaziyetinde bozukluk olmadığı taktirde kooperatif işbu müsadeyi reddedemez. Ortakların kooperatife olan borçları her nevi mahsullerinden imtiyazlı olarak tahsil olunur. Müsadesiz mahsullerini satan ortaklar dan kooperatife olan borçları yüzde on tazminatla tahsil olunur. Zirai kredi kooperatiflerine dahil bulunan ortakların iştirak hisselerile bunlara verilecek faiz veya temettüleri âzanın harice olan borçlarına mukabil haciz ve fûruht edilemediği gibi hiç bir suretle ahara da terhin edilemez, Bu hisseler kooperatife merhun hük - mündedir ,

MADDE 5 — Bir ortağın istifa veya ihracı halinde kooperatife olan borçları muacceliyet kesbeder.

MADDE 6 — İhraç edilen veya beş sene ortaklık yapmadan evvel esbabı mücbire tahtında naklimekân ıstırasında kalmaksızın istifa eden ortakların tediye ettikleri duhuliyeler , hisseler ve bundan mütevellit menafi kendilerine iade edilmeyerek şirketin ihtiyat sermayesine ilâve olunur. Beş seneden fazla ortaklık yaptıktan sonra kredi kooperatiflerinden her ne sebeple olursa olsun istifa eden ortaklara yalnız tediye ettikleri hisse miktarları iade olunur .

MADDE 7 — Kredi kooperatifleri idare ve mürakaba heyetleriyle diğer memurlarından zimmet, ihtilâs, vazifelerini suiistimal ve sirkat gibi ef'ali irtikâp edenler, rapor, zabıtname, plançolarda ve nesabatı sairede, defatir ve kuyudatta ve istikraz talepnamelerinde gayri sahih malûmat itasile hakikatı ketmedenler ve işbu kanun ve esas mukavele ahkâmına riayet etmiyenler Devlet memurları hakkında tatbik olunan cezalarla tecziye olunurlar.

MADDE 8 — İşbu kanun ahkâmına tevfi kan teşekkül edecek kredi kooperatifleri, tediye kabiliyetleri dahilinde yalnız ziraat bankasından istikraz aktedebilirler .

MADDE 9 — Zirai kredi kooperatifleri ziraat bankasının teftiş ve mürakabası altındadır. Kooperatiflerce tutulacak defterlerin eşkâl

Kooperatiflerce tutulacak defterlerin eşkâl ve envai ve bunların sureti kayıt ve istimalle- rini mübeyyin ve muamelâtı dahiliyeye müte- ferri talimatnameler Ziraat bankası tarafından tesbit olunur.

İşbu kanunla esas mukavelenamesi ahkâmına mugayir harekâtta bulunan kredi kooperatifleri- nin muamelâtına vaz'iyet ve İktisat vekâletinin tasvibile şirketi fesih va muamelâtını tasfiye etmek Ziraat Bankasının hukuku cümlesinden- dir .

Fesih ve tasfiyesine karar verilen kredi kooperatiflerinin borçları iktisabı muacceliyet eyler.

MADDE 10 — Kredi kooperatiflerinin matlubatı, gerek kooperatif idare heyetince doğrudan doğruya ve gerek Ziraat Bankasına devri halinde mezkûr Bankaca tahsili emval kanununa tevfiқан tahsil ve derhal mahallî Ziraat Bankasına teslim olunur . Bu suretle vukubulacak tahsilât için alâkadarlara yüzde ikiyi geçmemek üzere takip ücreti verilir .

MADDE 11 — Kredi kooperatiflerinin yapacakları ikraz muameleleri ortakların amele ücretleri, tohumluk, gübre, edviye ve sair levazımı ziraiye ile alâtı ziraiye ve çift hayva- natı tedariki gibi kısa vadeli istihsal masraf- larının teminine münhasırdır. Bu hususat için gayri mahdut mesuliyetli köy kredi kooperati- flerinde bir ortağa ikraz edilecek meblâğ beş yüz lirayı, ve mahdut mesuliyetli kasaba ve şehir kooperatiflerinde bin lirayı tecavüz etmez. Şu kadarki üç yüz liradan fazla hissesi olanlara kredileri müsait olmak şartile balâdaki hadle- rin yüzde elli nisbetinde fazlasına kadar ikraz olunabilir.

Kredi kooperatifleri teşekkül eden yerlerde Ziraat Bankaları ancak yukarıda yazıl koopera- tifi ikrazatının maksat ve hadlerinde hariç olan ikraz muamelelerini yapabilirler

Kredi kooperatiflerinin müteşekkil bulun- duğu yerlerde bu teşekküllerin haricinde kalan kimselere Ziraat Bankasınca aynı maksatlar için şahsî itibar üzerine doğrudan doğruya ikrazat icrası memnudur.

ve envai ve bunların sureti kayıt ve istimalle- rini mübeyyin ve muamelâtı dahiliyeye müte- ferri talimatnameler ziraat bankası tarafından tespit olunur. İşbu kanunla esas mukavelename- si ahkâmına mugayir harekâtta bulunan kredi kooperatiflerinin muamelâtına vaz'iyet ve İktisat Vekâletinin tasvibile şirketi fesh ve muamelâtını tasfiye etmek ziraat bankasının hukuku cümlesindedir .

Fesih ve tasfiyesine karar verilen kredi kooperatiflerinin borçları iktisabı muacceliyet eyler

MADDE 10 — Kooperatiflerin senetli mat lûbatı kooperatif meclisi idaresinin talebi üzerine tahsili emval kanunu mucibince tahsil olunur Matlubatı mezkûre Ziraat Bankasına devredil- diği takdirde, Bankaca kendi matlubatı misilli iahsil olunur. Bu suretle vuku bulacak tahsilât için alakadarlara yüzde ikiyi geçmemek üzere takip ücreti verilir.

MADDE 11 — Kredi kooperatiflerinin yapacakları ikraz muameleleri ortakların amele ücretleri, tohumluk gübre, edviye ve sair levazı- mı ziraiye ile küçük alâtı ziraiye ve çift hay- vanatı tedariki gibi kısa vâdeli istihsal masraf- larının teminine münhasırdır. Bu hususat için gayri mahdut mesuliyetli köy kredi kooperati- flerinde bir ortağa ikraz edilecek meblağ beş yüz lirayı ve mahdut mesuliyetli kasaba ve şehir kooperatiflerinde bin lirayı tecauz etmez. Şukadarki üçyüz liradan fazla hissesi olanlara kredileri müsait olmak şartile balâdaki hadlerin yüzde elli nisbetinde fazlasına kadar ikraz olunabilir. Anca hini ikrazda hissei iştirâkleri derecesinde istikraza talip ortak var iken diğer ortak taliplere fazla ikraz caiz değildir.

Kredi kooperatifleri teşekkül eden yerlerde ziraat bankaları ancak yukarıda yazılı koopera- tifi ikrazatının maksat ve hadlerinden hariç olan ikraz muamelelerini yapabilirler.

Kredi kooperatiflerinin müteşekkil bulun- duğu yerlerde bu teşekküllerin haricinde kalan kimselere ziraat bankasınca aynı maksatlar için şahsî itibar üzerine doğrudan doğruya ikrazat icrası memnudur,

MADDE 12 — Kredi kooperatiflerince ortaklarına ikraz olunacak meblâğın faiz ve komisyonları, Ziraat Bankasının ziraî ikraz muamelelerinde tatbik ettiği faiz ve komisyon nisbetini tecavüz edemez.

MADDE 13 — Kredi kooperatiflerinin yüz liradan fazla paralarının berayı muhafaza Ziraat Bankasına tevdi mecburidir.

MADDE 14 — Kredi Kooperatiflerinde bir ihtiyat sermayesi teskili mecburidir. Bu sermaye :

A) Âzanın dehuliyelerinden,

B) Altıncı maddede mezkûr olduğu üzere ortaklıktan çıkarılan veya istifa edenlerin alın konulan hisse ve menafiinden mütehasıl mebalîğden,

C) Kredi Kooperatifleri namına vaki olacak teberrüat ve Hükûmetçe verilecek tahsisattan,

D) Her sene taayyün edecek safi kazançtan tefrik olunacak yüzde ellilerden,

E) Varidatı müteferrikadan teşekkül eder.

Fesih veya tasfiye olunan kredi kooperatiflerinin ihtiyat sermayeleri hiç bir sebep ve bahane ile ortaklara tevzi olunmaz. Harice düyunu olmayan kooperatiflerin ihtiyat sermayeleri İktisat vekâletinin tasvibile aynı kaza dahilinde müteşekkil mücavir kredi kooperatiflerine devir veya o köyün umuru nafiasına sarfolunur.

MADDE 15 — Kredi kooperatiflerinin idare masrafları, bir sene zarfında ikraz olunan mebalîğın yüzde dördünü tecavüz etmemek üzere kooperatif heyeti umumiyelerince tayin olunur.

MADDE 16 — Ortaklıktan istifa eden ve ya ihraç olunan veya vefat eden âzanın bu tarihe kadar şirket muamelâtından tevllüt edecek mesuliyeti şirketten kat'ı alâka ettiği tarihi takipden senenin hitamından itibaren iki sene devam eder .

MADDE 17 — Hulûlü vadede kooperatife olan borçlarını bilâ mazeret tediye etmeyen ve kabili haciz emvali menkuleleri de bulunmayan medyun veya kefillerinin emvali gayri menkuleleri fûruht veya kooperatif namına teferruğ olunarak bedelleri borçlarına mahsup

MADDE 12 — Kredi kooperatiflerince ortaklarına ikraz olunacak mebalîğın faiz ve komisyonları ziraat bankalarının ziraî ikraz muamelelerinde tatbik ettiği faiz ve komisyon nisbetini tecavüz edemez.

MADDE 13 — Kredi kooperatiflerinin üç yüz liradan fazla paralarının berayı muhafaza ziraat bankasına tevdi mecburidir.

MADDE 14 — Kredi kooperatiflerinde bir ihtiyat sermayesi teşkili mecburidir. Bu sermaye:

A - Âzanın dehuliyelerinden,

B - Altıncı maddede mezkûr olduğu üzere ortaklıktan çıkarılan veya istifa edenlerin alın konulan hisse ve menafiinden mütehasıl mebalîğden,

C) Kredi kooperatifleri namına vaki olacak teberrüat ve Hükûmetçe verilecek tahsisattan

D) Her sene taayyün edecek safi kazançtan tefrik olunacak yüzde elliden,

E) Varidatı müteferrikadan teşekkül eder.

Fesih veya tasfiye olunan kredi kooperatiflerinin ihtiyat sermayeleri hiç bir sebep de bahane ile ortaklara tevzi olunmaz. Harice düyunu olmayan kooperatiflerin ihtiyat sermayeleri İktisat Vekâletinin tasvibile aynı kaza dahilinde müteşekkil mücavir kredi kooperatiflerine devir veya o köyün umuru nafiasına sarf olunur.

MADDE 15 — Kredi kooperatiflerinin idare masrafları bir sene zarfında ikraz olunan mebalîğın yüzde dördünü tecavüz etmemek üzere kooperatif heyeti umumiyelerince tayin olunur:

MADDE 16 — Ortaklıktan istifa eden veya ihraç olunan ve vefat eden âzanın yabu tarihe kadar şirket muamelâtından tevllüt edecek mesuliyeti, şirketten kat'ı alâka ettiği tarihi takibeden senenin hitamından itibaren iki sene devam eder.

MADDE 17 — Hulûlü vadede kooperatife olan borçlarını bilâ mazeret tediye etmeyen ve kabili haciz emvali menkulleri de bulunmayan medyunun, yoksa kefillerinin emvali gayri menkulleri icra kanunu ahkâmına tevfikân fûruht olunur. Gayri menkulün kooperatif

ve ortaklıktan alâkaları kat edilir. Kooperatif namına teferruğ edilen mal bir sene zarfında ahara satılamaz. Bu müddet zarfında kooperatifin mafaiz ve masarif matlubu medyun tarafından tediye olunduğu takdirde teferruğ edilen emvali gayri menkule sahibine iade olunur.

MADDE 18 — Kuraklık, dolu, seylap, yangın, sarî ve müstevî, hayvanî ve nebatî hastalıklar gibi afet sebebiyle miadında tahsil olunamayan kooperatif matlubatı ziraat bankasının muvafakatile bir seneyi geçmemek üzere kredi kooperatiflerinin idare meclislerince kısmen veya tamamen tecil olunabilir.

Tecile tabi tutulmayan ve vadesinde ödenmeyen borçlardan eyyami müteahhire için faizi asliye ayrıca yüzde üç ilâve olunur.

MADDE 19 — Bir mıntakai muayyene dahilinde teşekkül eden kredi kooperatifleri aralarında rabita ve münasebat vücude getirerek menafii müşterekelerini müctemian istihsal ve temin eylemek üzere muvasala ve münakale itibarile müsait olan kaza ve vilâyet merkezlerinde mahdut mes'uliyetli olmak üzere Ziraat bankasının muvafakati ve İktisat Vekâletinin tasvibi ile kooperatif birlikleri vücude getire bildikleri gibi ziraî maksatlarla müteşekkil hususî ve mehdut mes'uliyetli şirketler de tediye edilen sermayelerinin yüzde yirmisini tecavüz etmeyecek miktarda bir hisse ile iştirak edebilirler.

MADDE 20 — İşbu kanuna tevfikan teşekkül eden kredi kooperatifleri müsaadat ve muafiyatı atiyeden istifade ederler :

1 - Kredi kooperatiflerinin bilumum muameleleri kazanç ve muamele vergilerinden muafıdır.

2 - Kredi kooperatiflerine ait bilcümle emvali gayri menkule gerek Hükûmete ve gerek idarei hususiye ve belediyelere ait hiç bir vergi ve resme ve harca tabi değildir.

3 - Kooperatiflere ait sermaye ve ihtiyat akçeleri vergi, resim ve harçtan müstesnadır.

4 - Kooperatiflerin ikraz istikraz tevdiat ve sair bilcümle muamelâtına müteallik evrak ve senedat ve sair vesaik ve kuyudat ve muhaberatı ve devairi resmîyeye verecekleri arzuhalları

namına teferruğü halinde bedelleri borçlarına mahsup ve ortaklıktan alâkaları katolunur. Kooperatif namına teferruğ edilen gayri menkul bir sene zarfında ahara satılmaz. Bu müddet zarfında kooperatifin mafaiz ve masarif matlubu medyun tarafından tediye olunduğu takdirde teferruğ edilen emvali gayri menkule sahibine iade olunur.

MADDE 18 — Kuraklık, dolu, seylap, yangın, sarî ve müstevî hayvanî ve nebatî, hastalıklar gibi afet sebebiyle miadında tahsil olunmıyan kooperatif matlubatı Ziraat Bankasının muvafakatile bir seneyi geçmemek üzere kredi kooperatiflerinin meclisi idarelerince kısmen veya tamamen tecil olunabilir.

tecile tabi tutulmayan ve vadesinde ödenmeyen borçlardan eyyami müteahhire için faizi asliye ayrıca yüzde üç ilâve olunur.

MADDE 19 — Bir mıntaka dahilinde teşekkül eden kredi kooperatifleri aralarında rabita ve münasebet vücude getirerek menafii müşterekelerini müctemian istihsal ve temin eylemek üzere muvasala ve münakale itibarile müsait olan kaza ve vilâyet merkezlerinde mahdut mesuliyetli olmak üzere ziraat bankasının muvafakati ve İktisat vekâletinin tasvibile kooperatif birlikleri vücude getirebildikleri gibi ziraî maksatlarla müteşekkil hususî ve mahdut mesuliyetli şirketlere de tediye edilene sermayelerinin yüzde yirmisini tecavüz etmeyecek miktarda bir hisse ile iştirak edebilirler.

MADDE 20 — İşbu kanuna tevfikan teşekkül eden kredi kooperatifleri müsaadat ve muafiyatı atiyeden istifade ederler:

1) Kredi kooperatiflerinin bilumum muameleleri kazanç ve muamele vergilerinde muafıdır,

2) Kooperatiflere ait sermaye ve ihtiyat akçaları vergi, resim ve harçtan müstesnadır.

3) Kooperatiflerin ikraz, istikraz, tevdiat ve sair bilcümle muamelâtına müteallik evrak ve senedat ve sair vesaik ve kuyudat ve muhaberatı ve devairi resmîyeye verecekleri arzuhaller pul resminden muaf olduğu gibi posta ücretine ve bir gûna harç ve resme de tabi değildir.

4) Kooperatiflerin kuyut, defatir ve hulâ-

pul resminden muaf olduğu gibi posta ücreti ne ve bir gûna harç ve resme de tabi değildir.

5 - Kooperatiflerin kuyut, defatir ve hülâsai hesabiyelerile sair evrak senedat ve taahhütnameleri göylerde ihtiyar heyetlerince ve şehir ve kasabalarda kâtibi adillerce bilâ harç ve resim tasdik olunur.

MADDE 21 — Kooperatiflerin Ana Bankası muamelâtın ifa ettiği müddetçe Ziraat Bankası müraselâti naktiyesi posta ücretinden muaftır.

MADDE 22 — İşbu kanunla, itibarı ziraî birlikleri hakkındaki Mart 340 tarihli kanun ahkâmı mülğadır.

MADDE 23 — İşbu kanunun icrayı ahkâmına Heyeti Vekile memurdur.

sai hesabiyelerile sair evrak, senedat ve taahhütnameleri köylerde ihtiyar heyetlerince ve şehir ve kasabalarda kâtibi adillerce bilâ harç ve resim tasdik olunur.

MADDE 21 — Kooperatiflerin ana bankası muamelâtını ifa ettiği müddetçe Ziraat Bankası müraselâti nakdiyesi posta ücretinden muaftır.

MADDE 22 — İşbu kanunla, itibarı ziraî birlikleri hakkındaki mart 340 tarihli kanun ahkâmı mülğadır.

MADDE 23 — İşbu kanunun icrayı ahkâmına Heyeti Vekile memurdur.

MADDE 24 — İşbu kanun neşri tarihinden muteberdir.

8-5-929

M. M. V.	Ad. V.	Bş. V.
<i>M. Abdülhalik</i>	<i>M. Esat</i>	<i>İsmet</i>
Ma. V.	Ha. V.	Da. V.
<i>Ş. Saracoğlu</i>	<i>D. Rüştü</i>	<i>Ş. kaya</i>
İk. V.	Na. V.	Mf. V.
<i>M. Rahmi</i>	<i>Recep</i>	<i>Cemal Hüsnü</i>
		S. İ. M. V. V.
		<i>Recep</i>